

НАПРЯМ 4. СИНЕРГІЯ НАУК І МОЛОДІЖНИХ ІНІЦІАТИВ У ДОБУ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-568-9-52>

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ПЛАВАННЯ В КОНТЕКСТІ АДАПТИВНОГО СПОРТУ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Бабаліч В. А.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та методики спорту
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
м. Кропивницький, Україна*

Сучасні соціокультурні трансформації, що відбуваються в умовах глобалізації, вимагають оновлення підходів до професійної підготовки фахівців у галузі фізичної культури і спорту. Зростає потреба у педагогах, здатних реалізовувати принципи інклюзивної освіти [3], забезпечувати рівні можливості для всіх учасників навчального процесу, а також дотримуватися концепції сталого розвитку [5], орієнтованої на збереження здоров'я та гармонійний розвиток людини [2]. У цьому контексті особливого значення набувають дисципліни «Методика викладання плавання» та «Адаптивний спорт», які поєднують освітні, реабілітаційні та соціальні завдання і викладаються для майбутніх фахівців сфери фізичної культури і спорту.

Плавання є універсальним видом рухової діяльності, що забезпечує всебічний фізичний розвиток, сприяє формуванню культури здоров'я та високого рівня працездатності. У системі професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури дисципліна «Методика викладання плавання» спрямована на формування знань про техніку плавальних рухів, методи навчання та вдосконалення, а також на розвиток педагогічних умінь і комунікативних компетентностей.

Однак сучасна педагогічна практика вимагає не лише знань з техніки плавання, а й здатності адаптувати навчальний процес до індивідуальних потреб кожного учня або спортсмена, у тому числі осіб з інвалідністю, хронічними захворюваннями чи іншими

особливостями розвитку [1]. Саме тут відбувається перетин методики викладання плавання з принципами адаптивного спорту.

Адаптивний спорт є сучасним напрямом фізичної культури і спорту, що передбачає використання модифікованих методів, засобів і форм організації занять з урахуванням функціональних можливостей кожного учасника. Його метою є не лише розвиток фізичних якостей, а й реабілітація, соціальна інтеграція та підвищення якості життя осіб з інвалідністю. Плавання в системі адаптивного спорту посідає провідне місце, адже водне середовище забезпечує безпечні умови для рухової активності, знижує навантаження на опорно-руховий апарат, сприяє розвитку координації, дихальної та серцево-судинної системи.

Наукові дослідження свідчать, що систематичні заняття плаванням покращують психоемоційний стан, зменшують рівень тривожності, формують відчуття успіху і соціальної включеності. Таким чином, плавання є важливим педагогічним інструментом реалізації принципів інклюзії у фізичному вихованні та спорті.

Інтеграція методики викладання плавання з адаптивними підходами передбачає впровадження принципів індивідуалізації, поступовості, варіативності та безпеки. Студент під час опанування цієї дисципліни має навчитися: враховувати психофізіологічні особливості учнів різних нозологічних груп; добирати вправи та засоби навчання з урахуванням стану здоров'я і рівня підготовленості; створювати емоційно комфортне, безпечне і підтримувальне освітнє середовище; забезпечувати міждисциплінарну співпрацю з медичними, психологічними та соціальними фахівцями.

Такі підходи сприяють гуманізації освітнього процесу, формуванню емпатії, толерантності та професійної готовності студентів працювати в інклюзивному середовищі. На нашу думку особливу увагу слід приділяти підготовці майбутніх тренерів і викладачів до використання елементів адаптивного спорту у звичайному навчальному процесі. Реалізація такого підходу можлива через упровадження спеціальних навчальних курсів і тренінгів, проходження педагогічної практики на відповідних базах, а також завдяки професійному обміну з фахівцями паралімпійського та дефлімпійського руху [4].

Водночас професійна компетентність викладача у контексті сталого розвитку потребує якісної трансформації. Розвиток фахових умінь у сфері викладання плавання передбачає не лише знання техніки рухів, а й розуміння соціальної місії спорту. Педагог, який володіє методикою адаптивного навчання, здатен реалізовувати принципи сталого розвитку освіти – забезпечувати рівність, здоров'я, добробут і соціальну справедливість.

Інтеграція адаптивного спорту у навчальний процес формує екологічно та соціально відповідального фахівця, який усвідомлює значення фізичної культури і спорту як чинника розвитку суспільства. Відтак дисципліни «Методика викладання плавання» і «Адаптивний спорт» у взаємозв'язку виступають не лише освітніми, а й світоглядними складовими підготовки фахівців.

Методика викладання плавання в контексті адаптивного спорту та інклюзивної освіти відображає сучасні тенденції розвитку фізкультурно-спортивної галузі, орієнтовані на гуманізацію, доступність і сталий розвиток.

Її реалізація забезпечує формування у студентів професійної та соціальної компетентності, готовність до роботи з різними категоріями населення, розуміння спорту як простору рівних можливостей, розвиток гуманістичних цінностей, екологічної та соціальної свідомості.

Таким чином, інтеграція методики викладання плавання та адаптивного спорту є важливим напрямом модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, сприяє реалізації інклюзивних практик у навчанні та підвищує соціальну сталість освітнього середовища.

Література

1. Бабаліч В. А., Гребенюк А. В. Медико-біологічні особливості дітей зі *spina bifida* в контексті занять спортом. *Technologies and strategies for the implementation of scientific achievements: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the VIII International Scientific and Theoretical Conference*, September 5, 2025. Stockholm, Kingdom of Sweden : International Center of Scientific Research. 121–123.
2. Бабаліч В. А., Сіренко С. С. Вітчизняний і зарубіжний досвід упровадження спортивно-оздоровчих програм у контексті сталого розвитку. *Theory and Practice of Modern Science: Collection of Scientific Papers «SCIENTIA» with Proceedings of the X International Scientific and Theoretical Conference*, September 26, 2025. Kraków, Republic of Poland : International Center of Scientific Research, 2025. С. 117–120.
3. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агенство» Україна», 2019. 300 с.
4. International Paralympic Committee. *Classification Code and International Standards*. [Electronic resource]. URL: <https://www.paralympic.org/impact>
5. United Nations. *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. New York : UN, 2015. 41 p.